

Inhoud

I HISTORISCHE CONTEXT EN ANALYSE 6

- Inleiding 8
- 1 Protestantse jeugdverhalen over jodenbekering 20
- 2 Katholieke jeugdverhalen over jodenbekering 70
- 3 Patronen in jeugdverhalen over jodenbekering 94
  - Repeterende 'sprookjes' 126

II DE VERHALEN 130

- 1 Protestantse jeugdverhalen over jodenbekering 134
- 2 Katholieke jeugdverhalen over jodenbekering 372

III OVERZICHTEN 432

- 1 Oorspronkelijk Nederlandse jeugdverhalen over jodenbekering 436
- 2 Vertaalde jeugdverhalen over jodenbekering 438
- 3 Verhaaltypen 440
- 4 De auteurs, vertalers en illustratoren 443
- 5 De uitgevers van jeugdboeken over jodenbekering 447
- 6 Jeugdverhalen over jodenbekering in kranten en tijdschriften 457
- 7 De doelgroepen 458
- 8 Schematische samenvatting verhaalstructuur 459
- 9 De meest frequente voornamen voor joodse hoofdpersonen 462
- 10 Joods-Nederlandse woorden en uitdrukkingen in twee jeugdverhalen 463

Naschrift en dankwoord 466

Noten 470

Illustratieverantwoording 498

Inhoud

Inleiding 8

1 Protestantse jeugdverhalen over jodenbekering 20

Historische context 21

De uitgevers 35

De auteurs, vertalers en illustratoren 36

Doelgroep en doelen 43

De verspreiding 53

De receptie 55

De receptie in de 'eigen' pers 56

De receptie in de liberale, joodse en neutrale (vak)pers 63

De receptie van Thirza (1854-2012) 65

2 Katholieke jeugdverhalen over jodenbekering 70

Historische context 71

De uitgevers 80

De auteurs, vertalers en illustratoren 81

Doelgroep en doelen 82

De verspreiding 84

De receptie 85

De receptie van het toneelstuk Samuel (1911-1940) 86

De receptie van een 'uiterst misselijk taallesje' (1951-1956) 88

3 Patronen in jeugdverhalen over jodenbekering 94

Protestantse verhaalpatronen 95

Katholieke verhaalpatronen 111

Verschillen tussen de protestantse en katholieke verhalen 117

Repeterende 'sprookjes' 126

Inhoud

Gebruikte afkortingen 133

- I Protestantse jeugdverhalen over jodenbekering 134
- 1 *Jesus liefde betoond aan drie Joodsche kinderen* (1792) 135
  - 2 *Thirza, of de aantrekkingskracht van het Kruis* (1841) 140
  - 3 *Rebecca, of de leidingen Gods met een Joodsch Meisje* (1843) 147
  - 4 *Maria, of de bekeerde Jodin* (1844) 151
  - 5 *Rachel. Een verhaal* (1847) 156
  - 6 *Nathan de kajuitsjongen, of De reis naar Jeruzalem* (1849) 156
  - 7 *Mathilde, het kleine Joodsche meisje* (1850) 160
  - 8 *De Geschiedenis van een Joodsch jongetje* (1851) 162
  - 9 *Zadok, de verworping Israëls* (1852) 163
  - 10 *Leila Ada* (1853) 164
  - 11 *Het Joodsche Meisje* (1855) 169
  - 12 *Het Jodinnetje* (1857) 171
  - 13 *De zalige kerstavond, geschiedenis van de bekeering van een Israëlitisch meisje* (1865) 174
  - 14 *Nathan! De Messias is gekomen!* (1866) 175
  - 15 *Rachel, de kleine Groenteverkoopster* (1871) 177
  - 16 *De loterij-jood* (1872) 181
  - 17 *Izaak's laatste nacht* (1872) 181
  - 18 *Levi, de kleine Luciferskoopman* (1872) 182
  - 19 *Rosa Fluweeltje* (1872) 182
  - 20 *Levi's eerste Kerstfeest* (1879) 186
  - 21 *Twee zwervelingen, of Jood en Christen* (1882) 189
  - 22 *Lina en Sara, of Christin en Jodin* (1883) 193
  - 23 *Jozef, Of een levende onder de dooden* (1887) 195
  - 24 *Karel Coulson, Van de Synagoge tot het Kruis* (1888) 199
  - 25 *Lea, of de kracht van Gods Woord* (1889) 212
  - 26 *Mahala, de joodsche slavine* (1894) 218
  - 27 *De kleine Esther, of Door liefde gewonnen* (1898) 219
  - 28 *Eene Proseliete* (1899) 219
  - 29 *Levi de boekenjood* (1900) 221
  - 30 *Tot vrijheid geroepen, of Uit het jodendom tot den Christus* (1901) 225
  - 31 *Door liefde gewonnen* (1902) 228
  - 32 *Door liefde getrokken* (1904) 232
  - 33 *Kleine Esther. Een Paaschverhaal* (1905) 238
  - 34 *De kostbare vaas* (1906) 241
  - 35 *Wilde Walter* (1908) 246
  - 36 *Levi Jacobson, of van God geroepen* (1909) 250
  - 37 *Eene dochter Israels. Schets uit het Leven eener Diacones* (1911) 257

- 38 Een beker koud water (1912) 259
- 39 Jodenkerstfeest (1913) 265
- 40 Esther Haddassa of Voor een distel een mirt (1914) 271
- 41 Mozes en Sam (1914) 275
- 42 De Nieuwe naam (1918) 279
- 43 Grootvader en kleindochter (1919) 282
- 44 Debora (1920) 287
- 45 Het verloren schaap (1921) 289
- 46 Toch gevonden (1921) 293
- 47 Het Kerstjoodje (1924) 297
- 48 Vaders oudste (1924) 300
- 49 Hij is opgestaan (1927) 304
- 50 Het jodinetje (1929) 307
- 51 Hoe Truus overwon (1932) 310
- 52 Het Joodje (1933) 312
- 53 Van een jongetje dat een andere naam kreeg (1945) 316
- 54 Rachel, het Joodse meisje (1950) 318
- 55 Sally en zijn hondje (1950) 320
- 56 Ruth van Laar (1951) 323
- 57 Maup komt thuis! (1959) 326
- 58 Lakki, een jodenjongen (1965) 329
- 59 Dagboek van moeder (1967) 334
- 60 Thirza (1981) 337
- 61 Jonathan (1985) 340
- 62 Rebecca van Exmorra (1989) 343
- 63 Het gestolen jadge (1998) 347
- 64 De zoektocht van Lea Rachel (1999) 350
- 65 Sara vindt haar Zaligmaker (2009) 358
- 66 Belia leert de Heere Jezus kennen (2010) 361
- 67 Izaks zoektocht naar de Vredevorst (2014) 366

2 Katholieke jeugdverhalen over jodenbeking 372

- 1 Het joden-kind (1890) 373
- 2 Het Jodenknaapje van Praag (1890) 376
- 3 Eén enkel 'Onze Vader' (1898) 390
- 4 Simi, de kleine Jodin van Gibraltar (1898) 392
- 5 Geroepen en uitverkoren (1901) 398
- 6 Josa (1919) 400
- 7 Rachel, 's Bisschops Witte Lelie (1925) 404
- 8 Het Jodenkind van Krakau (1926) 407
- 9 Van Sion naar Rome (1927) 412
- 10 Het Jodinetje. Een oorspronkelijk Kerstverhaal (1929) 422
- 11 Lino, 't jodenkind (1930) 423
- 12 Myriam, het jodinetje (1954) 425
- 13 David (1959) 429

Inhoud

- Toelichting 435

- I Oorspronkelijk Nederlandse jeugdverhalen over jodenbeking 436
  - 1.1 Oorspronkelijke protestantse jeugdverhalen 436
  - 1.2 Oorspronkelijke katholieke jeugdverhalen 437

- 2 Vertaalde jeugdverhalen over jodenbeking 438
  - 2.1 Vertaalde protestantse jeugdverhalen 438
  - 2.2 Vertaalde katholieke jeugdverhalen 439

- 3 Verhaaltypen 440
  - 3.1 'Waargebeurde' protestantse jeugdverhalen 440
  - 3.2 'Waargebeurde' katholieke jeugdverhalen 440
  - 3.3 Fictieve protestantse jeugdverhalen 441
  - 3.4 Fictieve katholieke jeugdverhalen 442

- 4 De auteurs, vertalers en illustratoren 443
  - 4.1 Protestantse auteurs en vertalers van jeugdverhalen 443
  - 4.2 Katholieke auteurs en vertalers van jeugdverhalen 445
  - 4.3 Illustratoren van de protestantse jeugdverhalen 445
  - 4.4 Illustratoren van de katholieke jeugdverhalen 446

- 5 De uitgevers van jeugdboeken over jodenbeking 447
  - 5.1 Uitgevers van de protestantse verhalen 447
  - 5.2 Uitgevers van de katholieke verhalen 454
  - 5.3 Aantal jaren dat jeugdboeken leverbaar waren 455
  - 5.4 Jeugdboeken waarvan de restanten zijn geveild 456

- 6 Jeugdverhalen over jodenbekering in kranten en tijdschriften 457
  - 6.1 Jeugdverhalen in protestantse kranten en tijdschriften 457
  - 6.2 Jeugdverhalen in katholieke kranten en tijdschriften 457

- 7 De doelgroepen 458
  - 7.1 Protestantse jongensboeken 458
  - 7.2 Protestantse meisjesboeken 458

- 8 Schematische samenvatting verhaalstructuur 459
  - 8.1 Schematische samenvatting alle protestantse verhalen 459
  - 8.2 Schematische samenvatting alle katholieke verhalen 461

- 9 De meest frequente voornamen voor joodse hoofdpersonen 462

- 10 Joods-Nederlandse woorden en uitdrukkingen in twee jeugdverhalen 463